

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ 2015 РОКУ

FEATURES OF AND PROBLEMS OF LOCAL ELECTIONS 2015

Павлова Ю.Ю.,
студентка магістратури

Запорізький національний технічний університет

Стаття присвячена дослідженню особливостей організації та проведення місцевих виборів 2015 року. Здійснена характеристика основних порушень виборчого законодавства України за сучасних реалій. Запропоновані заходи, що сприятимуть вирішенню деяких, визначених проблемними, питань та удосконаленню національного виборчого законодавства.

Ключові слова: місцеві вибори, організація та проведення місцевих виборів, підкуп виборців, виборчий процес, голосування, виборче законодавство.

Статья посвящена исследованию особенностей организации и проведения местных выборов 2015 года. Осуществлена характеристика основных нарушений избирательного законодательства Украины в современных реалиях. Предложены меры, которые должны способствовать решению некоторых, определенных проблемными, вопросов и усовершенствованию национального избирательного законодательства.

Ключевые слова: местные выборы, организация и проведение местных выборов, подкуп избирателей, избирательный процесс, голосование, избирательное законодательство.

The article investigates the features of the local elections and 2015. The author draws attention that those elections were the features of novelty electoral system applications during their execution, the introduction of the imperative mandate, the introduction of gender quotas in lists and slightly modified the procedural aspects of the election process. In the article the basic characteristics of the violations of election legislation of Ukraine in the current context. Among the main problems of such violations according to the author are: the failure of local election committees fully and properly perform his duties; violation agitation; bribing citizens; reduce public confidence in the elections as a form of democracy and the candidates as real representatives of their interests in elected bodies; the unstable situation in the country; decision on the eve of the election of a new electoral law and others. These basic factors indicate that the author stresses that the Ukrainian election legislation should be given to improve the entire experience of previous elections. Conduct analysis of the problems and violations, and find a way to eliminate and resolve. According to the author eliminating many problems associated with holding local elections will decide the adoption of the Election Code, which is to regulate social relations in the electoral process and standardize election procedures. Another important aspect of preventing manipulation and violations of prohibition is to take the new law on local elections at least six months prior to their implementation.

The article stressed that the systematic study and deep analysis of the legal provisions of the electoral law local elections requires further research. With their help and with due regard to social, political and other features of statehood can avoid common mistakes in reforming political institutions in countries where there are no strong democratic tradition.

Key words: local elections, organizing and conducting local elections, vote buying, electoral process, voting, electoral legislation.

Виборче законодавство України зазнає постійного удосконалення у напрямі врахування негативних уроків попередніх виборчих кампаній і наближення його до міжнародних стандартів демократичних виборів. Досліджуючи проблеми правового регулювання місцевих виборів, законодавець не обмежується лише аналізом положень чинного виборчого законодавства України, але й спостерігаються спроби проаналізувати зарубіжний досвід у відповідній сфері, визначити основні загальноєвропейські тенденції розвитку виборчого законодавства. Прийнятий у липні 2015 року новий Закон України «Про місцеві вибори» [1] вносить значні зміни в український виборчий процес, викликаючи побоювання, чи зможуть його учасники достовірно зрозуміти та належним чином дотримуватися положень Закону, враховуючи новизну виборчої системи, застосування якої передбачено ним, введення імперативного мандата, введення гендерної квоти у списках та дещо змінені процедурні моменти організації виборчого процесу.

Метою статті є дослідження особливостей організації та проведення місцевих виборів в Україні 2015 року та основних проблем, які виникали під час їх проведення.

Проблеми організації та проведення місцевих виборів в Україні, реформуванню виборчого процесу присвячено ряд досліджень вітчизняних учених та практиків, таких як: М. Баймуратов, І. Бутко, Г. Волянська, Д. Горшков, А. Пойченка, Р. Давидов, В. Кампо, Ю. Ключковський, О. Мазур, Р. Максакова, Г. Мурашин, М. Орзіх, В. Погорілко, С. Рябов, О. Лазор, В. Співак, М. Ставнійчук, Ю. Тодика, О. Фрицький, О. Сушинський, В. Яворський та ін. Проаналізувавши їх роботи, можна зробити висновок, що більшість з науковців переконані у необхідності удосконалення виборчого законодавства та прийнятті Виборчого кодексу з

метою встановлення не тільки єдиних і чітких правил ведення будь-якого рівня виборчого процесу, а й уникнення умов для фальсифікацій та порушень під час виборів. Проте в умовах стрімкого проведення децентралізації, кардинальної зміни місцевого виборчого законодавства та введення нових інституцій на рівні місцевого самоврядування (об'єднаних територіальних громад, старост) варто наголосити, що питання проведення місцевих виборів досягають нового рівня актуальності та вимагають проведення подальших досліджень з урахуванням не лише сучасного стану нормативно-правового регулювання, але й з урахуванням особливостей стану деяких територій України.

Місцеві вибори, що пройшли в Україні 25 жовтня 2015 року, продемонстрували зміни в політичній ситуації в державі, що сталися за рік після парламентських виборів. Міжнародні спостерігачі засвідчили в цілому належну організацію виборчого процесу, але скандалів і провалів уникнути, на жаль, не вдалось. За висновками більшості вітчизняних та міжнародних організацій, порушення виборчого законодавства, які було зафіксовано на різних етапах виборчого процесу, не мали суттєвого впливу на результати голосування. Водночас, варто звернути увагу на окремі форми порушень, які можна вважати найбільш повторюваними. У процесі дослідження даної теми ми виділяємо декілька блоків порушення виборчого законодавства в залежності від виду та характеристики порушення.

Організаційні порушення. Більшість виборчих дільниць вчасно відкрилися і виборчий процес пройшов без значних порушень, але у трьох містах Донбасу (Маріуполь, Красноармійськ і Сватово) голосування було зірване.

Ще однією проблемою стала неспроможність територіальних виборчих комісій у повному обсязі і належним

чином виконувати свої обов'язки. Внаслідок цього Центральна виборча комісія (далі – ЦВК) була вимушена ухвалювати рішення в межах повноважень, закріплених за територіальними виборчими комісіями (включно з рішеннями стосовно реєстрації кандидатів).

Маніпуляції у процесі визначення меж територіальних виборчих округів. Так, наприклад, на виборах до міських рад деяких міст Донецької області (зокрема, Маріуполя) окремі округи відрізнялися за кількістю виборців у два рази. За оцінкою експертів Громадської мережі «ОПОРА», на виборах до окремих обласних рад цей показник сягав навіть 240 %. За словами координатора організації «ОПОРА», О. Айвазовської, такі проблеми виникли внаслідок недосконалості виборчого законодавства [2]. Зокрема, Законом України «Про місцеві вибори» [1] встановлено, що територіальні округи на виборах до місцевих рад, за якими закріплюються кандидати в депутати, є «приблизно рівними» за кількістю виборців. Але при цьому не обумовлене максимально припустиме відхилення між найбільшим та найменшим округами, що дозволяє встановлювати межі округів відповідно до інтересів окремих кандидатів. Дане формулювання не дозволяє задовольнити судову скаргу навіть у разі відвертого лобювання виборчими комісіями інтересів кандидатів під час поділу багатомандатних округів.

Порушення правил агітації. Поширеним способом незаконної передвиборної боротьби на виборах 2015 року, як і раніше, залишався підкуп виборців – надання виборцям з боку учасників виборчого процесу товарів, майна та послуг на безоплатній основі або на пільгових умовах. Перша причина, яка сприяла широкому використанню підкупу виборців, – прогалини у законодавстві. Чинна норма Закону дозволяє надавати неправомірну вигоду формально не від імені кандидата чи політичної партії, але з одночасним використанням символіки, повністю або майже ідентичної символіці учасників виборчого процесу, але без використання прямих закликів до здійснення вибору на користь відповідної кандидатури. Крім того, навіть попри впровадження у жовтні 2014 року кримінальної відповідальності за здійснення підкупу виборців для кандидатів, а для самих виборців – за прийняття неправомірної вигоди, випадки застосування цієї норми мало відомі широкому колу громадян.

Поширенню даної виборчої практики сприяє і стан політичної свідомості громадян – зокрема, готовність робити свій вибір в обмін на неправомірну вигоду. Соціологічні опитування в даній царині демонструють суперечливу картину, але, слід відзначити, що за час, що минув від моменту парламентських виборів 2014 року, даний показник мав тенденцію до зростання. Зокрема, 6,2 % громадян, опитаних у жовтні 2015 року Фондом «Демократичні ініціативи» імені І. Кучеріва, готові були прийняти неправомірну вигоду від кандидатів в обмін на голосування за суб'єкта, що її пропонує, хоча у жовтні 2014 року таких було лише 3,9 %. «Нейтральний» варіант (отримання вигоди без зміни виборчих переваг) у 2015 році обрали 28,6 %, у той час як за рік до того цей показник становив 21,5 % (+ 7,1 %). Частка тих, хто однозначно засуджував підкуп виборців та відмовився б прийняти подарунок від кандидата, протягом року зменшилася з 63,9 % до 58 % (на 5,1 %). Якщо у 2014 році за жодних обставин не взяли б допомогу від кандидата 87,3 % опитаних, то у 2015 році – лише 73,8 %; готові були б прийняти таку допомогу у 2014 році майже 8 %, у 2015 році – вже майже 14 % [3].

Водночас, враховуючи, що голосування за винагороду є кримінальним злочином, значна частина респондентів могла просто приховати свою готовність до таких дій, а тому реальна частка готових до підкупу могла виявитися ще більшою. Так, згідно з результатами одного з досліджень громадської думки, проведеного у червні 2015 року, спільними зусиллями агенції «SocioStream AG» та

тижневика «Ділова столиця», лише 41 % громадян не були готові продати свій голос, тобто здійснити вибір за певну неправомірну вигоду. Натомість трохи більше половини були готові це зробити за ту чи іншу грошову суму, а шоста частина – навіть за суму, меншу за 200 грн. [4].

З одного боку, підвищення толерантності виборців до підкупу могло відбутися за рахунок того, що громадянська думка зазвичай надає місцевим виборам меншого значення, порівняно із загальнонаціональними. Однак, серед причин можуть бути і деякі несприятливі тенденції в суспільстві:

- зниження життєвого рівня населення, що змушує сприймати як припустимі дедалі новіші способи заробітку. Так, 39 % опитаних Фондом «Демократичні ініціативи» заявили, що серед підстав голосування за кандидата для них вирішальною є «допомога виборцям округу» (цей чинник посів друге місце серед найбільш впливових);

- падіння довіри до політичних партій, що негативно впливає на відчуття відповідальності виборця за зроблений вибір [5].

Випадки використання адміністративного ресурсу на користь окремих кандидатів, що відбувалося у традиційно поширених формах:

- примусова мобілізація працівників державних установ на зустріч із кандидатами або іншими представниками політичних партій;

- надання приміщень органів державної влади та інших державних установ окремим кандидатам для проведення передвиборних заходів;

- здійснення агітації службовими особами в робочий час. Слід також зазначити, що принаймні двоє голів обласних державних адміністрацій знялися у передвиборній рекламі однієї з політичних партій.

Дії, що могли спричинити зрив голосування. Розпуски та реформатування ЦВК територіальних виборчих комісій, особливо напередодні дня голосування. Переважно такі випадки були пов'язані із скаргами на дії членів ТВК з боку представників суб'єктів виборчого процесу.

Помилки при виготовленні бюлетенів, внаслідок чого останні мали б бути визнані недійсними. Так, наприклад, у Закарпатській області до виборчих бюлетенів замість політичної партії «Об'єднання «Самопоміч», яка бере активну участь у передвиборчій боротьбі, було внесено політичну партію «Самопоміч» (з майже ідентичною назвою), яка утрималася від участі у місцевих виборах. У одному з міст Вінницької області назви політичних партій у виборчих бюлетенях було надруковано літерами різного розміру. Причиною можна вважати некомпетентність працівників органів, які здійснюють адміністрування виборчого процесу. З іншого боку, значна частина випадків неправильного змісту бюлетенів пов'язана із постійними змінами рішень виборчих комісій щодо скасування або поновлення реєстрації одних і тих же виборчих списків та кандидатів, у т. ч. напередодні дня голосування. Як наслідок, такі рішення не були відображені у змісті бюлетенів, які надходили на виборчі дільниці [6, с. 18-20].

Через помилки у бюлетенях формально було поставлено під сумнів правомірність проведення виборів у низці міст України. Витрачання додаткового часу на передрук бюлетенів призвело до того, що бюлетені було доставлено до виборчих дільниць з порушенням встановлених законом термінів; у свою чергу, це поставило під загрозу вчасний початок голосування. Ситуація із бюлетенями для голосування стала, зокрема, формальним приводом для зриву виборів у місті Маріуполі Донецької області. Тут частина членів виборчих комісій та спостерігачів виступала проти друкування бюлетенів на підприємстві, яке належало одній із зацікавлених сторін; ця обставина могла б створити технічну можливість для фальсифікації результатів голосування.

Відмова у реєстрації або зняття з реєстрації кандидатів. Найбільше випадків були зумовлені тим, що з боку виборчих комісій спостерігався формалізм у ставленні до оформлення документів. Зокрема, виборчі комісії наполягали на невірності оформлення протоколів зборів партійних організацій, під час яких було висунуто кандидатів. Частково відмови в реєстрації можна пов'язати із жорсткими вимогами, встановленими до форми документів. Наприклад, у місті Олександрія Кіровоградської області низку кандидатів було знято з виборів під приводом відсутності в автобіографії інформації щодо позиції «громадською діяльністю (не) займався». Як уже зазначалося, ухвалення остаточних рішень стосовно реєстрації кандидатів напередодні дня голосування унеможливило вчасне надходження бланків виборчих бюлетенів на виборчі дільниці.

Загалом можна припустити, що збереження великої кількості правопорушень під час виборчого процесу серед іншого зумовлене невручю суб'єктів виборчого процесу у невідворотність покарання за їх вчинення. Так, наприклад, за спільними висновками експертів Громадської мережі «ОПОРА» та Міжнародної фундації виборчих систем, станом на липень 2015 року лише 4,5 % кримінальних проваджень, відкритих за фактами порушень законодавства під час позачергових виборів народних депутатів України (відбулися у жовтні 2014 року), було доведено до суду [7, с. 11].

Іншою характерною ознакою цьогорічних місцевих виборів стала досить низька явка виборців, яка, за офіційними даними ЦВК, склала 46,62 % від загального числа виборців [8].

ЦВК повідомляє, що найвищою була явка виборців у Тернопільській (56,50%) та Львівській областях (56,31%). Більше 50 % виборців прийшли на голосування в Івано-Франківській, Волинській, Хмельницькій, Рівненській та Вінницькій областях. Найнижчою була явка виборців на Донеччині (31,65%) та Луганщині (35,27%) [8].

Крім того, на активність українців вплинула загальна ситуація в країні.

«Зниження явки пов'язано з тим, що місцеві вибори проходять окремо від парламентських. Друга причина – розчарування, пов'язане і з кризою, і з післямайданною ситуацією», – вважає політолог В. Фесенко [7].

Негативно позначилась на перебігу виборчого процесу і проведенні виборів і недавня зміна виборчого законодавства. Зокрема, заступник голови ЦВК, А. Магера, звернув увагу на те, що держави тільки африканського континенту приймають закон з абсолютною новою виборчою системою буквально за місяць до початку виборчого процесу [7].

«Це погана традиція і її треба руйнувати. Коли люди до кінця не розуміють виборчу систему і реально ЦВК важко пояснити це за той час, який залишився, це, безумовно, негатив виборчого процесу. Він певною мірою накладає відбиток на подальший перебіг виборів», – зауважив заступник голови ЦВК [7, с. 7-15].

А. Магера також назвав закон про місцеві вибори складним та суперечливим. «По-перше, закон складний, по-друге – суперечливий між самими положеннями закону. Є багато, крім того, прогалів в самому законі. В кінцевому підсумку людям буде важко пояснити, чому в територіальних виборчих округах переможці не завжди стають депутатами і отримують депутатський мандат», – пояснив А. Магера [7].

Одним із позитивних моментів місцевих виборів в Україні є те, що вони привернули увагу іноземних ЗМІ. Так, британське видання *Open Democracy* стверджує, що «ці вибори не можуть нічого змінити, бо оновлення, яке начебто відбулося у місцевих осередках партій, насправді є лише ширмою для подальшого політиканства та розквіту корупції. Немає оновлення еліт, немає нових облич, немає нових підходів і немає бачення майбутнього. У списках більшості партій присутні ті, проти яких люди протесту-

вали, кого вони вважають корупціонерами і бандитами. Але гроші взяли верх, тому люди, місце яких у в'язниці, знову будуть 4 роки засідати в місцевих радах. Великі партії не вловили ключового тренда – запиту на оновлення та публічне створення «соціальних ліфтів», – пише видання [7, с. 15-16].

Американське видання *Foreign Policy* беззаперечно пов'язує місцеві вибори з можливістю подальшого проведення реформ. Журналісти видання вважають, що саме ці вибори мали стати показником того, чи дійсно країна готова до реформ, чи знов скотиться у популізм [7, с. 14-16]. Проте не все, на думку американських журналістів, так позитивно. Вони не забувають і про корупцію, і про те, що децентралізація буде на початках номінальною.

Ще однією причиною неефективного проведення місцевих виборів, як вже зазначалося, став факт прийняття напередодні нового Закону України «Про місцеві вибори» [7]. Саме те, що законодавець активно намагається удосконалити виборче законодавство призводить до того, що громадяни України не встигають повністю ознайомитися, вивчити та зрозуміти нововведення щодо виборчого процесу. А від того з'являються проблеми з правильним розумінням та застосуванням норм нового закону. До цієї проблеми привертала увагу ще 10 років тому Р. Максакова, яка у науковій статті «Особливості організації та проведення місцевих виборів 2006 року в Україні» [9, с. 86-88] пропонує встановити заборону змінювати виборчі норми напередодні виборчої кампанії. Способом вирішення даної проблеми, на її думку, є законодавче закріплення чіткого строку до початку виборчої кампанії, після якого в період виборів і до встановлення їх результатів не можна вносити зміни до виборчого законодавства [9, с. 86-87].

Підсумовуючи сказане, хотілося б підкреслити, що за роки незалежності в Україні створено фундаментальну правову базу для здійснення виборчих процедур, яка увірвала у себе кращий вітчизняний, а також зарубіжний досвід. Сьогодні багато робиться для її вдосконалення на основі досягнень сучасної науки і практики. Разом з тим, ще залишаються питання, які чекають законодавчого вирішення. Проаналізувавши праці вітчизняних науковців, можна зробити висновок, що, незважаючи на активну зміну та вдосконалення виборчого законодавства, на жаль, наша система виборчого законодавства далеко не в ідеальному стані. І цьому сприяє ціла низка чинників: неспроможність територіальних виборчих комісій у повному обсязі і належним чином виконувати свої обов'язки; порушення правил агітації; підкуп громадян; зниження довіри громадян до виборів як форми демократії та до кандидатів, як дійсних представників їх інтересів у виборчих органах; нестабільна ситуація в країні; прийняття напередодні проведення виборів нового виборчого закону та ін.

Ці основні чинники свідчать про те, що наше виборче законодавство необхідно удосконалювати, враховуючи увесь досвід проведення попередніх виборів, проводити аналіз існуючих проблем та порушень та знаходити способи їх усунення та вирішення.

Ми вважаємо, що усуненню багатьох проблем, пов'язаних з проведенням місцевих виборів, сприятиме прийняття єдиного Виборчого кодексу, який повинен врегульовувати суспільні відносини у виборчому процесі. Також необхідно заборонити приймати новий закон про місцеві вибори або вносити зміни до чинного закону не менше ніж за півроку до їх проведення.

Хочемо наголосити, що системне вивчення та глибокий аналіз правових норм виборчого законодавства з місцевих виборів потребує подальшого наукового дослідження. За їх допомогою та на основі врахування соціальних, політичних та інших особливостей становлення державності можна уникнути типових помилок у реформуванні політичних інституцій у країнах, де відсутні міцні демократичні традиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про місцеві вибори : Закон України від 14 липня 2015 року № 595-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
2. В ОПОРІ відзначають серйозні відхилення у кількості виборців у округах // УНІАН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://press.unian.ua/pressnews/1137390-v-opori-vidznachayutseryozni-vidhilennya-u-kilkosti-vibortsiv-u-okrugah.html>
3. Філіпчук І. Більшість українців не знають, як відбуватиметься процедура голосування, мало чули про новий закон, але вже не так завзято готові продаватися за «гречку» / І. Філіпчук // Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dif.org.ua/ua/events/bilshist-ukra-grechku-.htm>
4. Продати свій голос на виборах готові 8 % українців – опитування // Новини ЛігаБізнесІнформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://news.liga.net/ua/news/politics/3765845-prodati_sv_y_golos_na_viborakh_gotov_8_ukra_nts_v_opituvannya.htm
5. 16 % українців готові продати свій голос на місцевих виборах менше ніж за 200 гривень – опрос // Новини УНІАН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unian.net/society/1090414-16-ukraintsev-gotovy-prodat-svoy-golos-na-mestnyih-vyiborah-meneechem-za-200-griven-opros.html>
6. Макаров Г. В. Місцеві вибори 2015 р. : проблеми організації, підсумки, тенденції / Г. В. Макаров, Ю. Б. Каплан // Аналітична доповідь. Національний інститут стратегічних досліджень. – 2015. – С. 17–22 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/vuboru-f2365.pdf>
7. Гранчак Т. Місцеві вибори 2015 : попередні результати / Т. Гранчак, І. Рудь // Резонанс. – 2015. – № 76. – С. 4–18.
8. Зведена інформація про кількість виборців, які отримали бюлетені на виборчих дільницях станом на 26 жовтня 2015 року // ЦВК Звіт № 1330 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.cvk.gov.ua/vm_2015/yavka_po_reg_vm_2015.pdf
9. Максакова Р. М. Особливості організації та проведення місцевих виборів 2006 року в Україні / Р. М. Максакова // Вісник Центральної виборчої комісії. – 2006. – № 2 (4). – С. 86–91.

УДК 342

ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА, ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ І ПРИНЦИПИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ

THE CONCEPT, STRUCTURE, LEGAL PERSONALITY AND PRINCIPLES CONSTITUTIONAL AND LEGAL STATUS OF THE CHURCH IN UKRAINE

Павроз Т.В.,
аспірант

Національна академія внутрішніх справ

У статті аналізуються різні підходи до визначення поняття «правовий статус» і структурних елементів правового статусу. Сформульовано авторське визначення поняття «конституційно-правовий статус церкви» й визначено перелік його структурних елементів. Розглядається правосуб'єктність церкви та правові принципи її конституційно-правового статусу. Проаналізовано чинне законодавство із цього питання й подано пропозиції щодо його вдосконалення.

Ключові слова: церква, правовий статус, конституційно-правовий статус, структура, принципи, правосуб'єктність конституційно-правового статусу церкви.

В статье анализируются различные подходы к определению понятия «правовой статус» и структурных элементов правового статуса. Сформулировано авторское определение понятия «конституционно-правовой статус церкви» и определен перечень его структурных элементов. Рассматриваются правосубъектность церкви и правовые принципы ее конституционно-правового статуса. Проанализировано действующее законодательство по данному вопросу и внесены предложения по его усовершенствованию.

Ключевые слова: церковь, правовой статус, конституционно-правовой статус, структура, принципы, правосубъектность конституционно-правового статуса церкви.

State under the legislation recognizes the legal personality of a church, giving its constitutional and legal status and describing her position in society relative to other entities. Question about constitutional and legal status of a church requires an integrated research because today this issue holistically anyone not investigated.

This article examines the different approaches to the concept of “legal status” and the structural elements of legal status. Formulated author’s definition of the concept of constitutional and legal status of a church and a list of its structural elements. We consider the legal personality of a church and the legal principles of its constitutional and legal status. The author analyzes the current legislation on the matter and present a proposal for its improvement.

In addition, the article defines the concept of “church”, to identify features that define belonging to this category to identify the range of organizations covered by the special legal status of a church.

The following conclusions are drawn: 1) the problem of the legal status of churches are not sufficiently processed in the current legislation of Ukraine. Disadvantages include lack worded definition of “church” and a clear definition of “religious organization”. 2) Taking into account all the importance of the principles necessary to maximally consolidate the principles that determined the state policy in the sphere of religion and its sovereignty in this matter. In addition, the fixed principles should be clear language and avoid them not uniform interpretation.

Key words: Church, legal status, constitutional and legal status of the church, structure of the constitutional and legal status of the church, principles of the constitutional and legal status of the church, legal personality of the church.

Держава, відповідно до законодавства, визнає церкву суб'єктом права, наділяючи її конституційно-правовим статусом і характеризуючи її становище в суспільстві щодо інших суб'єктів права.

Тому дослідження варто розпочати з формулювання визначення поняття «конституційно-правовий статус церкви» й визначення його структури. Зауважимо, що сьо-

годні в науці конституційного права увага зосереджена на правовому статусі особистості, активно досліджуються питання його змісту і структури. На нашу думку, питання щодо конституційно-правового статусу інших суб'єктів права, а саме суспільних організацій, у нашому випадку релігійних організацій (церкви), потребує комплексного наукового дослідження.